

A települési önkormányzatok mozgástere a fejlesztéspolitikában

1989

35

2024

**Dr. Hanusi Péter elnök,
Települési Önkormányzatok
Országos Szövetsége**

1. Többszintű fejlesztéspolitika: hol van az önkormányzat?

2/9

A települési önkormányzatok mozgástere nem önmagában értelmezhető:
EU-s szabályok, hazai intézmények és területi keretek együtt határozzák meg.

Kulcsgondolat: a mozgástér a szintek közötti „illeszkedésen” múlik (stratégia → projekt → forrás).

2. Jogszabályi és intézményi mozgástér

3/9

A fejlesztéspolitikai cselekvőképességet a feladatellátás, a rendeletalkotás és az együttműködési formák keretezik.

Fő „karok” települési szinten

- rendeletalkotás (helyi szabályok, eljárások)
- településrendezés és vagyonhasznosítás
- helyi adók — kulcs: mérték és kedvezmények
- önként vállalt feladatok (társulással is)
- partnerség (társégi, ágazati, civil, vállalkozói)

Feladatlogika

- kötelező feladatok → alapfinanszírozás
- önként vállalt feladatok → fejlesztési többlet
- társulás → méretgazdaságosság + kapacitás

TÖOSZ eszköz

- TÖOSZ Önkormányzati Forró-Drót tanácsadó szolgálat (jogértelmezés)
- TÖOSZ Polgármester Akadémia (kapacitásépítés).

Mit jelent ez fejlesztéspolitikában?

- A helyi céloknak illeszkedniük kell a programlogikához (pl. TOP Plusz).
- A „szabad mozgástér” jellemzően a projekt-csomagban, ütemezésben, partnerségben és fenntarthatóságban van.
- A jó stratégia: intézményi + pénzügyi kockázatok előre kezelése.

Jogszabályi üzenet: a „mit csinálhatunk” kérdés után jön a „miből és kivel” kérdés.

3. Pénzügyi mozgástér: bevételek és kööttségek

4/9

A fejlesztések finanszírozása jellemzően a működési költségvetésből „nő ki”: a bevételszerkezet ezért fejlesztéspolitikai kérdés.

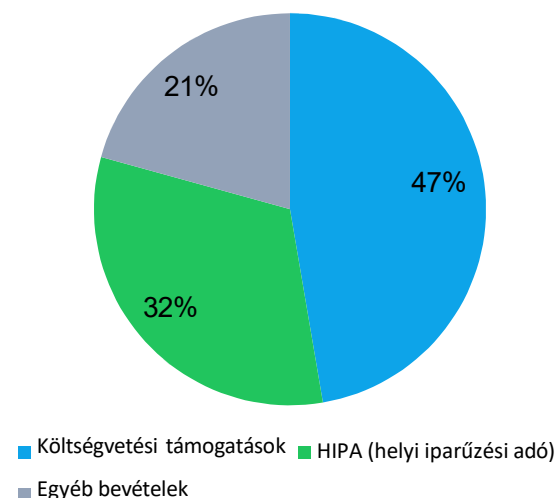
Kulcs megállapítások (2024, országos):

- Költségvetési támogatások: ~47,3% (többnyire feladatalapú, kötött).
- Saját bevételek kb. ~1/3, döntően HIPA.
- A HIPA a helyi adóbevételek >80%-a; a mérték 0–2% között alakítható.
- A „szolidaritási hozzájárulás” csökkentheti a diszkrecionális mozgásteret.

TÖÖSZ példa

„LOCALL Program Helyi tudásból vezérelt országos településfejlesztési program - Kisvárosi fejlesztések (javaslatok) 1.2” című országos szakmai javaslatcsomag (2025)

Bevételszerkezet (országos arányok, 2024)

Megjegyzés: a diagram a vezetői összefoglalóban közölt arányokra épül; a „HIPA” a teljes bevételen belüli ~32% (nem csak az adókon belül).

Fejlesztési tanulság: a kötött működési források mellett a projektfenntarthatóság (üzemeltetés) a kritikus korlát.

4. Fejlesztési forráscsatornák (fókusz: EU 2021–2027)

5/9

A települések jellemzően a programok logikájához illesztett projektportfólióval férnek hozzá a forrásokhoz.

TOP Plusz

- terület- és településfejlesztés
- fenntartható városfejlesztés
- energetika, humán fejlesztések (felhívástól függően)
- EU alapok: ERFA + ESZA+

KEHOP Plusz

- környezet és energiahatékonyság
- alkalmazkodás (pl. víz, árvíz)
- energetikai korszerűsítések (jogcímfüggő)

DIMOP Plusz

- digitalizáció, innováció
- kölcsön/garancia jellegű eszközök is
- közvetítők és kombinált konstrukciók

Tipikus önkormányzati „pálya” a fejlesztési forrásokhoz

Stratégia +
projektötlet

Előkészítés
(engedély,
költség,
önrész)

Partnerség +
konzorcium

Pályázat +
bírálat

Megvalósítás +
fenntartás

Hazai mozgástér tipikusan: projektportfólió priorizálása, előkészítettség, partnerség, és a fenntartási költségek kezelése. (TÖOSZ: EMÖ, ActGreen projektek).

5. Korlátok és kockázatok: mire kell előre készülni?

7/9

A kockázatok jellemzően a pénzügyi és intézményi kapacitás oldalán jelentkeznek — különösen a fenntartási (üzemeltetési) szakaszban.

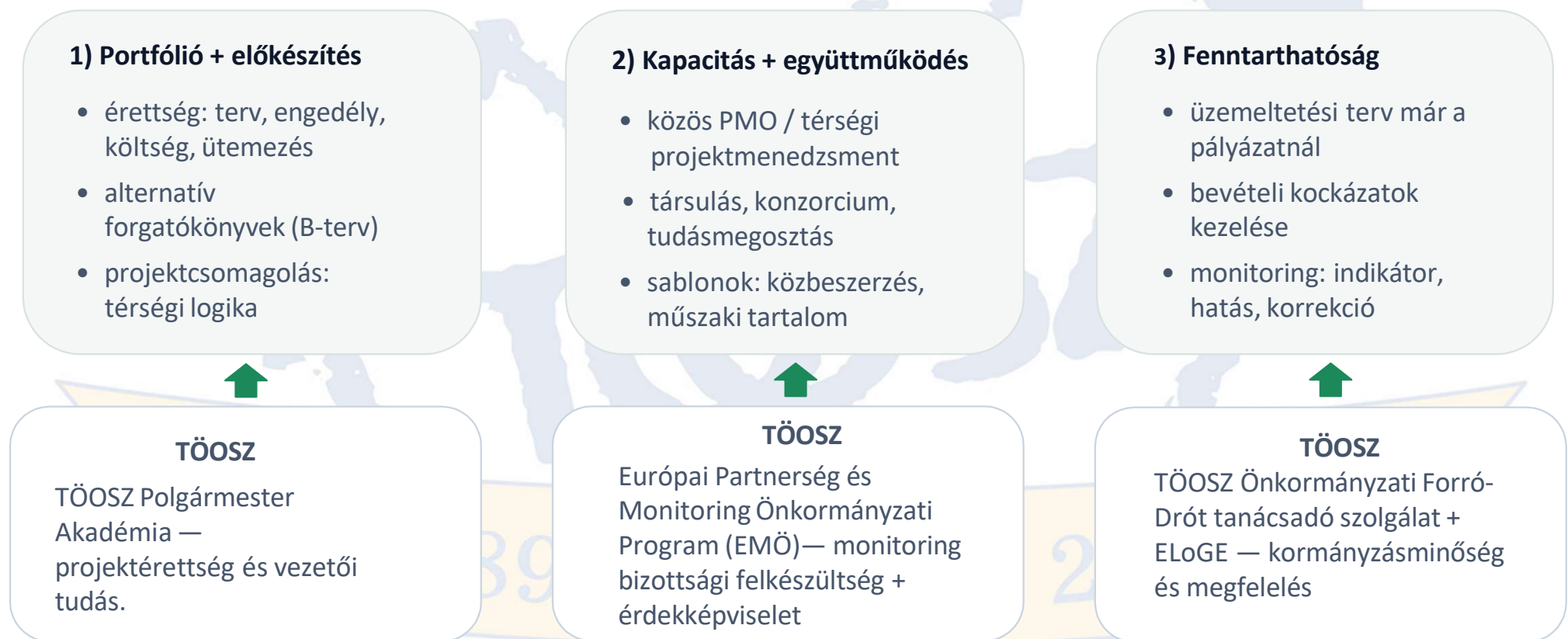

Megjegyzés: a HIPA-hoz kapcsolódó szolidaritási mechanizmus a diszkrecionális mozgásteret szűkítheti, ezért fontos a bevételi és fenntartási tervezés.

6. Javaslatok: hogyan növelhető a települési mozgástér?

8/9

Cél: a település saját döntési tere a projektciklus minden pontján „megnőjön” — különösen az előkészítésnél és a fenntartásnál.

Záró üzenet: a települési mozgástér „nem adott”, hanem menedzselhető — adatokkal, partnerséggel és jó előkészítéssel.

